

SOSYAL POLİTİKANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

-Modern anlamda sosyal politikanın doğuşu ve gelişimi 18.yy olarak ifade edilir.

KÖLECI TOPLUM DÜZENİ: İlkel topluluklardan sonra oluşan ve iktisadi faaliyetlerin emek unsurunun köleler tarafından yerine getirdiği toplum düzenine denir.

FEODALİTE: Mülkiyet ve egemenliğin birbirine katıldığı siyasal iktidar ile ekonomik iktidarın aynı kişide birleştiği ve dönemin üretim yapısı kadar yönetim yapısını da ifade eden kavramdır.

FEODAL DÜZEN: Geçerliliğini 10. ve 15. yy arası sürdürmüşlerdir.

FEODAL EKONOMİK DÜZEN: Genel olarak kapalı tarım ekonomisi olarak tanımlanmıştır.

FEODAL İLİŞKİLER SİSTEMİ: Egemen olduğu yapılar Kilise, Toprak sahipleri, Gelenekler ve kutsallıklardır.

LONCA: Aynı bölgede yaşayan esnaf ve zanaatkarların örgütlendiği ortaçağ üretim ve iş gücü yapısının temelini oluşturan meslek organizasyonlarına denir. **SERF:** Feodal dönemde senyör, Şövalye, derebeyi gibi adlarla ifade edilen kişilerin egemenliği altında daha çok tarımsal faaliyetlerde çalışanlara denir.

KORPORASYON: Aynı meslek ve sanat dalında faaliyet gösterenlerin üretim birlikleri şeklinde oluşturdukları yapıya denir.

NOT: Fabrikalaşma sanayinin gelişimi öncelikle DOKUMA sektöründe oluşmuştur.

PARATONER: FRANKLİN tarafından 1752 tarihinde bulunmuştur.

HAYREAVES: Dokuma sanayisinde büyük bir dönüşüm yaratan otomatik mekik mekanizmasını üretime uyarlayan kişidir.

BUHAR MAKİNASI: Sanayi üretiminde kullanılmaya başladığı yıl 1769 yılıdır. Buhar makinesi JAMES WATT tarafından geliştirilmiştir.

ADAM SMİTH: Milletlerin zenginliği adlı ünlü yapıtı olan Liberal Doktrini açıklayan ünlü iktisatçıdır.

DOĞAL HAKLAR: Burjuvazinin kendi gelişimini sürdürmek için üretimde ve ticaretle serbestlik talep etmesi ve ekonomik gücünün siyasal güce dönüştürme yollarını aramasına doğal haklardan yararlanmıştır.

İŞÇİLER: Sanayi devriminin oluşturduğu çalışma ilişkilerin ilk ve en önemli ögesi işçilerdir.

SEFALET ÜCRET: Emek sahiplerinin elde ettiği ücret gelirinin temel ihtiyaçlar düzeyini karşılayamadığı en düşük ücret düzeyine denir.

BİRİNCİ ENTERNASYONEL: Sanayileşen tüm ülkelerde dağınık bir yapıda başlayan işçi hareketlerinin uluslar arası karakterini ortaya çıkaran Birinci Enternasyonel 1864 tarihinde LONDRA'da ortaya çıkmıştır.

LİBERALİZM: Temel felsefesini tabiatçılık ve bireysellik üzerine kurulan düşünce Liberalizmdir. Toplumu devletin ve diğer kuruluşların müdahalesinden kurtarmayı amaçlayan ve bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler, diyen düşünce akımı Liberalizmdir.

KAPİTALİZM: Sanayi devrimi sürecinde teknolojik gelişmenin iktisadi liberalizm üzerindeki en önemli etkisi liberalizmin kapitalizme dönüşümü olmuştur.

DOĞAL AYIKLANMA: Fakirlere yapılacak yardımları reddederek toplumsal yaşama uyum sağlayanların yok olmasını ifade eden doğal ayıklanma sürecini savunan iktisatçılar SPENCER ve MALTHUS'tur.

KLASİK LİBERALİZM: Piyasa mekanizması ve fiyatlar sistemi her türlü ekonomik ve sosyal sorunu kendiliğinden çözümleyen gizli bir el işlemi ile ifade edilen iktisadi düşünce akımı Klasik Liberalizmdir.

SOSYAL LİBERALİZM: Bireyin topluma ve diğer bireylere karşı sorumluluğunu ifade eden sosyal liberalizmin popüler hale gelmesi 1929 ekonomik bunalımının ardından KEYNES tarafından dile getirilmiştir.

NEO LİBERALİZM: Liberal gelenekteki sosyal liberalizm ve refah devleti sapmalarına karşı liberal tezlerin yeniden canlanmasını ifade eden iktisat teorisinin bir restorasyonu ve aslına dönüş hareketi olarak ifade edilen iktisadi düşünce akımıdır.

UTOPIK SOSYALİSTLER: Üretim araçlarının ortak kullanımına dayanan bir ekonomik sistemi hedefleyen ve ideal toplumu şiddet ve ihtilal yolu ile değil ikna ve eğitim yöntemi ile gerçekleştirmeyi amaçlayan düşünce sistemidir. Her türlü savaşı ve sınıf diktatörlüğü reddeden SAINT SIMON, CHARLES FOURIER, ROBERT OWEN gibi temsilcileri buluna bir akımdır.

KOMÜNİZM: Bilimsel sosyalizm olarak da ifade edilen ve 1948 yılında Marks ve Engels tarafından yazılan Komünizm Manifestosu adlı eserin düşünce sisteminin temelini teşkil eden düşünce akımı Marksizm ya da Komünizm dir.

BEVERIDGE RAPORU: 1942 yılında İngiliz hükümetine hazırlanan işsizliği azaltmayı ulusal bir sağlık sistemi kurmayı ve asgari bir ücreti garanti etmeyi hedefleyen günümüz sosyal güvenlik sisteminin de temelini oluşturan belgedir.

REFAH DEVLET: Piyasa dengesizliklerinden oluşan eşitsizlikleri giderek sosyal adalet hedefine uygun ve sosyal amaçlarla uyumlu müdahalelerde bulunan devlet anlayışıdır. Refah devlet ilk olarak ALMANYADA kullanılmıştır.

MODERN REFAH DEVLETİ:Geniş kapsamlı bir vatandaşlık anlayışı ve sosyal haklar temelinde edindiği amaçlar arasında eğitim,sağlık,istihdam ve gelir dağılımı yer almaktadır.

NOT:Birçok Avrupa ülkesi ve ABD de refah devleti uygulamalarına hız kazandıran dünya ekonomik bunalımı 1929 tarihinde yaşanmıştır.

Refah Devletinın Altın Çağı : Altın çağ olarak ifade edilen dönem 1945-1975 yılları arasını kapsamaktadır.Keynes tarafından geliştirilmiş olan ekonomik ve sosyal açıdan etkin bir devlette ekonomik büyümenin zorunluluklarıyla daha fazla sosyal adalet gerekliliği dengesine dayanan dönem refah devletinın altın çağı olarak ifade edilir.

TIMAR: Köylülerin kiracı olarak işledikleri topraklarda elde ettikleri ürünün bir kısmını toprağın sahip olan devlete vermeleri şeklinde işleyen Osmanlı Toprak Sistemine TIMAR adı verilir.

VAKIF :Bir hizmetin gerçekleştirilmesi amacı ile kişinin sahip olduğu malın özel mülkiyetten çıkarılarak toplumsal mülkiyete aktarılmasına ve orada tutulmasına VAKIF adı verilir.

AHİ TEŞKİLATI:Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu da yaşayan Müslüman halkın sanat,ticaret ve ekonomi gibi mesleki alanlarda yetişmesini sağlayan dini ,ticari ve mesleki örgütlenmelere denir.

AMACI:

1-Ahi Teşkilatının Başlıca Amacı :Karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma düşüncesinin oluşturulması ve yaygınlaştırılmasıdır.

2-Yoksula ve yabancıya ve misafire sofrası kurup onu beslemek ahi ideolojisinin temelini karakterize etmektedir.

3-İlk olarak usta ,kalfa ,çırak şeklinde kurulan mesleki hiyerarşi ahi teşkilatı içinde yapılandırılmış mesleki ve ahlaki temele dayalı güçlü bir niteliğe sahip olmuştur.

4-Mesleki eğitim usta,kalfa,çırak eğitimi içinde gerçekleşmiş ve keyfi davranışlar önlenmiştir.

NOT:15.yy.ikinci yarısından itibaren güç kaybetmeye başlayan ahi teşkilatı yerine merkezi yetci politikaya ayak uydurabilen yönetimin gözetim ve denetimine açık lonca teşkilatının doğmaya başladığı ve güçlendiği görülmüştür.

POLİS NİZAMI :Beldede düzenin halkın ve belde sahiplerinin güvenliğinin sağlanması için bir takım genel kuralların bir araya getirilmesinden oluşan POLİS NİZAMI 1845 tarihinde çıkartılmıştır.

MEVADD-I MADENİYEDE NİZAM NAİMESİ: Maden işlerine ilişkin esasları belirlemeye çalışan madenlerin işletilmesinde kullanılan girdilerin ve istihdam edilen insan gücünü kullanılmasında idareye ve maden mühendislerine bir takım yükümlülükler getiren nizam nağme 1863 tarihinde çıkartılmıştır.

DİLAVER PAŞA NİZAMNAİMESİ :Tanzimat dönemi şartları bakımından oldukça ileri bir sosyal politika düzenlenmesi şeklinde olan işçilerin korunmasını ve huzur içinde çalışacakları iş şartlarının oluşturulmasını hükme bağlayan nizamnaime 1865 tarihinde çıkartılmıştır.

MAADİN NİZAMNAİMESİDİR:İş güvenliği ilkesi üzerinde ısrarla duran ve akit serbestçisi ilkesini tanımlamaya çalışan 1869 tarihi düzenleme MAADİN NİZAMNAİMESİDİR.

MECELLE: İlk Türk Medeni Kanunudur.Ahmet Cevdet paşa başkanlığındaki bir bilim kurulu tarafından hazırlanmış ve 1877 yılında sultan Abdülhamit tarafından uygulanmaya başlanmıştır.İş ilişkilerini dönemin anlayışına uygun olarak insan kirası şeklinde ele almıştır. İşçi işveren ilişkilerine liberal ve bireyci görüşle yaklaşan işçi ve iş verenin tam bir özgürlük içersinde iş ilişkilerini düzenlemelerini kabul etmiştir.

PATERNALİZM: Yönetimde hiyerarşik bir yapının varlığını ve alınacak kararlarında ideal kişi ya da kişiler tarafından alınması gerektiğini savunan yönetim biçimidir.

İZMİR İKTİSAT KONGRESİ: Temel ekonomi politikalarının belirlendiği işçi işveren ve meslek gruplarından temsilcilerin davet edilmesi sanayileşme düşüncesini ortaya konulması bakımından önem taşıyan bir organizasyondur.

UMUMİ HIFZISIHHA KANUNU: Ülke ve halkın sağlığını korumasını amaçlayan özellikle çocuk ve kadınların çalışma şartlarına ilişkin getirdiği hükümler ile geniş kapsamlı sosyal politika tedbirlerini içeren bir kanundur.

3008 SAYILI İŞ KANUNU: Sosyal nitelikleri ağır basan ve çalışma hayatında döneminin ihtiyaçlarına cevap veren T.C.'nin ilk iş kanunu 'dur.

NOT: Ülkemizde sendikacılık hareketlerinin gelişmesini sağlayan Prof. Dr.Gerhard Kessler Çalışma bakanlığının oluşumunda katkı sağlamıştır.

İTHAL İKAME MODELİ: Yurtdışından ithal edilmekte olan malların sağlanan destek ve teşviklerle yurtdışında üretiminin sağlanmasına dayalı sanayileşme modelidir.

AMELEPERVER CEMİYETİ: Türkiye'de sendikacılık hareketinin doğuş döneminin başlangıcı olarak ifade edilen Ameleperver Cemiyeti 1871 tarihinde kurulmuştur.

TATİL-İ EŞGAL: 1. ve 2. Meşrutiyetin sağladığı haklar çerçevesinde yaygınlık kazanan grev eylemlerini yasaklayan mevcut sendikaları feshederek sendikaların kurulmasını yasaklayan düzenlemedir.

TÜRK İŞ SENDİKASI: İlk işçi sendikası konfederasyonu olan Türk iş 1952 tarihinde kurulmuştur.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKASI(DİSK): 1967 tarihinde kurulmuştur.

MADENİ EŞYA SANAYİCİLERİ SENDİKASI(MESS): Koç grubunun önderliğinde kurulmuştur.

İSTANBUL İŞVERENLER SENDİKASI: 15 Ekim 1961 tarihinde çeşitli sektörlerden gelen işverenler MESS ile birlikte İSTANBUL İŞVERENLER SENDİKASINI kurmuşlardır. İstanbul İşverenler sendikası 2. olağan genel kurulda örgütlenmenin ülke düzeyinde yapılması ve birliğin adının da Türkiye işveren sendikaları Birliği olması kararını 1962 tarihinde karara bağlamışlardır.

NOT: 274 sayılı sendikalar kanunu 1963 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türk sendikacılık hareketinin bölünmüşlük yasal sınırlamalar ve değişen ekonomi politikaları çerçevesinde zor bir döneme girdiği yıllar 1980 sonrası dönemi kapsar.